

Errenteriako Lurgorri Kultur Elkartearen sorrera, Jose Mari Azkarraga Mozo "Lurgorri"ren omenez

Garbiñe Oyarbide

Errenteriako Lurgorri Kultur Elkartearen lehendakari naizen aldetik, iaz sortu genuen elkarteak aurrera eramandako ekintzen berri ematea zilegi bekit. Lehenik eta behin, Errenterian "Lurgorri"ren memoria berreskuratzearen arrazoiak azaldu nahi nituzke.

Jose Mari Azkarraga Errenterian jaio zen eta bertan luze bizi izan ez bazen ere, bere burua errenteriarizat zuela argi uzten du bere ondorengo testu honek:

"Mañana fría, con tibios rayos de sol. Corre veloz nuestro coche hacia Legutiano. Pasamos Otxandiano y seguimos corriendo varios kilómetros, hasta que nos detiene un gudari.

–No sigan ustedes –nos dice– porque hasta aquí suelen llegar las balas enemigas.

Echamos pie a tierra, agradeciendo el aviso del gudari. De otra forma, no nos detenemos hasta Legutiano. ¡Con los deseos que tenemos de llegar a la villa arabarra! Nos dirigimos por el monte a nuestras posiciones, y una vez en ellas no podemos resistir la tentación de notificar a los fascistas con unos cuantos disparos nuestra feliz llegada. El capitán Sansinenea, de la primera compañía de Itxarkundia, que se ha unido a nosotros, sonrío al observar nuestra fatal puntería.

ERAKUSKETA | EXPOSICIÓN

URRIAK 25-29 OCTUBRE
MERKATUZAR Jose Luis Caso
17:00-20:00

Jose Mari Azkarraga
"Lurgorri"
Bizitza eta idatziak
Vida y escritos

HITZALDIA | CHARLA

URRIAK 25 OCTUBRE
MERKATUZAR Jose Luis Caso
18:30
A cargo de
JOSEBA AZKARRAGAren eskutik

"Lurgorri y una generación comprometida con la libertad"

Lurgorriren iloba eta Eusko Jaurlaritzako Saillburu ohia
Sobrino de Lurgorri y exconsejero del Gobierno Vasco

OMENALDIA | HOMENAJE

URRIAK 29 OCTUBRE
VITERI KALEA 12:00
Lurgorriren festuen irakurketa

Errenteriako
Kultur
Elkartea

100. urteurrena kartela.

– Unos tres kilómetros nada más han faltado para que dieras en el parapeto –nos dice este simpático y fornido muchacho errenderiarra, como nosotros.

100. urteurrena erakusketa.

Y convencidos de que solamente por casualidad podemos de esta forma deshacernos de enemigos, nos dirigimos a otras posiciones"

"El batallón Ibaizabal lucha arduosamente por nuestra libertad" Lurgorri

(Euzkadi/1936-12-20)

Hortxe, bada, lehenengo arrazoia, Lurgorriren Errenterierekiko lotura. Esan bezala, Jose Mari Azkarraga Mozo Lurgorri Errenterian jaio baitzen 1916ko urriaren 29an, garai hartako Carretera kaleko 12. zenbakian, egun Biteri Txiki bezala ezagutzen dugun kalean, hain zuzen ere. Bere aitona, Martin Mozo medikua, Errenteriarra bizitzera etorri eta bertan errotu zen, hala, Lurgorriren ama, Juana Mozo Ocio, Errenterian jaio zen eta ezkondu ondoren senarrarekin Errenteriatik joan bazen ere, Jose Mari Errenterian, aita medikuaren alboan, mundura ekartzea nahi izan zuen.

Lurgorriren biografia laburra

Madrilen Zuzenbideko Fakultatean matrikulaturik zegoela, Madrileko Euzko Ikasle Batzako lehendakari izan zen, eta bertan euskal intelektualen hitzaldiak eta idazketa lehiaketak antolatu zituen. Gaztetatik idazten hasi zen, aitarengandik zetorkion idazteko grina, eta politikoki eta sindikalki konprometitu zen oso gaztetatik, EAJ eta STVko kide izan zen. 1936an, Eusko Jaur-

laritzako Kultura Batzordeko kide izendatua ere izan zen eta Bigarren mailako hezkuntza aholkulari gisa aritu zen.

Horiek horrela, altxamendu militarra gertatu zenean, dudarik gabe eman zuen pauso bat aurrera eta beste gazte batzuekin batera, Eskoriatzan kuartel bat eratu zuen, bertatik sortu zelarik Amayur batailoia- ren zeluletako bat. Lurgorri bera frentean aritu zen, Euskal Herrian nahiz Euskal Herritik kanpo, fronteko berriak ematen eta argitalpen desberdinetarako idazten, Amayur, Euzko Langile, Gudari eta Euzkadi aldizkarietan. 1937an Ariztimuño konpainiako Komisario politiko izendatu zuten eta gero San Andres izenekoan aritu zen kargu desberdinetan.

Italiarrekin "Santoñako paktua" sinatu eta bete ez zenean, beste euskaldun askorekin batera, atzeman zuten faxistek, eta Duesoko presondegira eraman. Espetxean bertan ere idazten jarraitu zuen. 1937ko irailaren 27an epaitu zuten eta heriotza zigorrera kondenatua izan zen, sententzian aipatzen zelarik gertakari bereziki larri bezala, epaiketan "Nire Aberria Euskadi da!" aldarrikatu zuela. Derioko kanposantuko ormaren kontra fusilatu zuten, 1937ko abenduaren 16ko egunsentian, 21 urte besterik ez zituela.

Bere errenteriertasunaz gain, beraz, bere memoria berreskuratzeko arrazoi ugari aurki daitezke bere biografian ere.

100. urteurrena hitzaldia.

Errenteriako Lurgorri Kultur Elkartearen sorrera eta 100. urteurreneko ekitaldiak

Esan bezala, 2016an Errenteriar talde batek, Errenteriako Lurgorri Kultur Elkarte sortu genuen, Jose Mari Azkarraga "Lurgorri"ren omenez. Gure lehendabiziko lana informazioa biltzea izan zen. Hala, bere familiarekin bildu ginen, konkretuki bere 3 ilobekin, Gotzon eta Joseba Azkarraga eta Jose Mari Velez de Mendizabalekin. Hauengandik informazio ugari jaso genuen, bere Errenteriarekiko lotura sendotzen zuen informazioa gainera. Azkarragatarrek harremanetan jarri gintuzten Angelita Loidi errenteriarrekin. Angelitak Lurgorri txikitatik ezagutzen zuen, aitonarengana Errenteriara etortzen ziren Azkarragatarrek eta Loiditarrekin harreman estua zuten. Angelitarengandik, Lurgorriren informazio hunkigarri ugari jaso genuen, baina baita garai hartako egoeraren ingurukoa ere.

Elkartearen lehen ekimena, Udalar Lekuonako zubiar Lurgorriren izena jar ziezaion eskatzea izan zen, horrela bere 100. urteurrenean bere oroimena Errenterian bizirik mantentzeko asmoz. Eskaerak oraindik baiezko erantzunik izan ez badu ere, elkar-teak ez dio uko egiten eskaera hori mantentzeari. Iazko Oarso aldizkarirako, bere iloba Jose Mari Velez de Mendizabali artikulu bat presta zezan ere proposatu genion, eta irakurleok gogoan izango duzuen bezala, halaxe egin zuen hark.

Lurgorriren jaiotzaren 100. urteurrena betetzen zen astea berezia izan zen elkartearentzat, egun horietarako erakusketa, hitzaldia eta omenaldia prestatu baikenituen. Lurgorriren bizitza eta idatzien inguruko erakusketa zabalik egon zen Merkatuzarren urriaren 25etik 29ra. Erakusketa irekiera egunean, gainera, erakustaretoan bertan, Joseba Azkarraga, Lurgorriren ilobak, hitzaldia eskaini zuen. Errenteriar ugari, baita Lurgorriren senitarteko ugari ere izan ziren ber-

tan eta elkarteak egindako lanak emaitza pozgarria izan zuen ordainetan. Asteko omenaldiak amaitzeko, urriaren 29an, Lurgorrik 100 urte beteko lituzkeen egunean, bera jai zen tokian, Lurgorriren testuen irakurketa bat antolatu genuen eta herritar taldetxo baten eskutik Lurgorriren testuen zati batzuk entzuteko aukera izan zen.

Errenteriako Lurgorri Kultur Elkarte aurrera begira

Gure asmoa, noski, ez da elkartearen ibilbidea ekin-tza horiekin amaitzea, Errenteriako Lurgorri Kultur Elkartearen lana ez da urteurren batera mugatzen, gure lanak, beraz, aurrera darrai. Lerro hauek idazten ari naizen momentuan, hitzaldi bat prestatzen ari gara hain zuzen ere, ondo-bidean, zuek irakurtzerako gauzatu izango dena. Hitzaldiak, Euskal gizartearen etorkizuneko erronkak izango ditu hizpide, eta hizlariak ez dira nolana hikoak izango, Agirre Lehendakaria Center-ekin elkarlanean prestatzen ari garen hitzaldi honetan, Juan Jose Ibarretxe Lehendakaria eta Mai-

te Peña Gipuzkoako Gizarte Zerbitzuetako Diputatua izango baititugu hizlari. Esan bezala, elkartearen asmoa ez da soilik Lurgorriren bizitza eta idatziak eza-gutzera ematea, berak jorrotutako ildoetara jarraipena ematea ere bada, euskal kultura, hizkuntza, hezkuntza, literatura, abertzaletasuna... eta horien inguruko ekintzak prestatzeko asmoa dugu etorkizunean ere.

Baina aurten ere betetzen da Lurgorriren inguruko beste urteurren bat, lehengo urtekoaren aldean tristetia, 2017ko abenduaren 16an, Lurgorri fusilatu zutela 80 urte betetzen baitira. Gertakari lasgarri hura gogora ekartzeko lanetan ere bagabiltza, iraganen jazotakoak errepika ez daitezkeen memoria gordetzeari garrantzitsua baiteritzogu. Lurgorrik bezala, beste askok ere bere bizia eman zuten herri aske eta juntuago batean bizitzeko esperantzaz eta gure lana izango da, helburu horiek ez ahaztea eta euskal gizarte hobeko baten eraikuntzan guri dagokigun zatitxo bat betetzea. Gure etorkizuneko lanaren berri emango dizuegu momenturo errenteriarro eta prestatzen ditugun ekintzetan parte hartzeko gonbitea luzatzen dizuegu leerro hauen bidez.

100. urteurrena familia argazkia.

